

***Beleidsnota garantstellingen en leningen
Gemeente Dordrecht 2021***

November 2021

Inhoudsopgave

2. INLEIDING/LEESWIJZER	3
3. HUIDIGE SITUATIE LENINGEN EN GARANTIES	4
4. AFBAKENING BEGRIPPEN GARANTSTELLING EN LENINGEN	4
5. KADERS	5
5.1 Wettelijke kaders.....	5
5.2 Gemeentelijke criteria.....	6
6. DOELGROEPEN	8
Amateur sportverenigingen.....	8
Culturele instellingen.....	10
Onderwijsinstellingen	10
Woningeigenaren annex bewoners	10
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed.....	11
Gemeenschappelijke regelingen.....	11
NV HVC	11
PPS-constructies.....	11
7. WELKE DOELGROEPEN KOMEN NIET IN AANMERKING	12
Zorginstellingen	12
Bibliotheekwerk.....	12
Commerciële partijen/ startups zonder stevig raakvlak met gemeentelijke doelstellingen....	12
8. TE LEVEREN INFORMATIE & STANDAARD-VOORWAARDEN	13
8.1 Te verstrekken informatie.....	13
8.2 Standaard voorwaarden bij financiering.....	13
9. BEVOEGDHEDEN	14
9.1 Ambtelijk adviesproces leningen- en garantievraagstukken.....	14
9.2 Bestuurlijk besluitproces	15
10. MONITOREN VAN RISICO'S NA AANGAAN FINANCIERING	16
11. GELDIGHEIDSDUUR NOTA	16

2. INLEIDING/LEESWIJZER

Garantieverlening is een belangrijk instrument om initiatieven met een publiek doel in Dordrecht te kunnen verwezenlijken. Kort samengevat faciliteert Dordrecht een instelling of organisatie bij het aantrekken van een lening, door als gemeente op te treden als garantsteller voor de partij die het geld uitleent. Hiermee kunnen wij als gemeente op indirecte wijze het realiseren van maatschappelijke doelen ondersteunen.

Een dergelijk (financieel) beleidsinstrument past goed bij een tijdgeest waar overheden in toenemende mate kiezen voor een faciliterende rol en verantwoordelijkheid leggen bij het maatschappelijk middenveld. Er zijn echter grenzen aan de financiële mogelijkheden van de gemeente om andere partijen te kunnen faciliteren bij financiering. Daarom zijn heldere afwegingskaders nodig.

Centraal staat de financiering van vastgoed, waarbij door de gemeente betaalbaarheid kan worden gegeven en/of waarbij de grond in eigendom van de gemeente is, die niet bezwaard kan worden via bijvoorbeeld hypotheekrecht. Doelgroepen die daar onder voorwaarden/ met limitering voor in aanmerking komen zijn met name culturele instellingen en sportverenigingen. Eventuele PPS-constructies, met name in de vastgoedsector, zouden hiermee onder voorwaarden eveneens bediend kunnen worden.

Daarnaast is er een aantal verplichte garanties door wet- en regelgeving; met name in de sociale huursector en bij gemeenschappelijke regelingen. De gemeentelijke garantierisico's zijn daarbij echter klein.

Leeswijzer

Het doel van deze beleidsnota is tweeledig. In de eerste plaats bevat deze nota kaders voor het omgaan met aanvragen voor garantstellingen en leningen. Het is daarmee een instrument dat zorg draagt voor een eenduidige behandeling van aanvragen tot garantstelling en leningen. In de tweede plaats zijn in de nota richtlijnen genoemd voor de beheersing van risico's die verbonden zijn aan garantstelling en leningen en de invloed hiervan op de vermogenspositie en het weerstandsvermogen.

In de nota wordt/worden achtereenvolgens:

1. een schets gegeven van de huidige leningen en garanties
2. de begrippen garantstellingen en leningen toegelicht en gekaderd
3. de belangrijkste kaders en gemeentelijke mogelijkheden beschreven en toegelicht
4. uiteengezet waarom garantstelling de voorkeur heeft boven lening verstrekking
5. toe te laten doelgroepen onderscheiden
6. uit te sluiten doelgroepen onderscheiden
7. uiteengezet waarop een aanvraag getoetst wordt
8. uiteengezet wie waarover adviseert en wie beslist, met inbegrip van verduidelijking van de positie van de Gemeenteraad.

3. HUIDIGE SITUATIE LENINGEN EN GARANTIES

De totaalstand uitstaande leningen bedroeg ultimo 2020 afgerond € 8,1 miljoen, waarvan € 5,5 miljoen aan Trivire en € 2,4 miljoen aan Yulius. (uitloop van leningen uit de jaren 80/90 van de rechtsvoorganger) De leningen aan Yulius worden ingeval van vastgoedverkoop voortijdig afgelost, zo is eerder overeengekomen.

De totaalstand garanties bedroeg ultimo 2020 € 46 miljoen, waarvan ruim € 32 miljoen voor NV HVC, € 8 miljoen voor coöperatie leerpark (duurzaamheidsfabriek) en nog ruim € 5,5 miljoen aan sportverenigingen. Daarnaast is de gemeente achtervang bij het waarborgfonds voor de woningbouw, met een lage risicokans. Het aldaar uitstaande garantiebedrag bedroeg ultimo 2020 bijna € 534 miljoen; in hoofdzaak ten behoeve van Trivire en Woonbron.

Met name in de doelgroep sportverenigingen schuilen voor de gemeente bepaalde risico's op (hier generiek bedoeld) ledenverloop, betaalgedrag, sponsorinkomsten en capaciteit in verenigingsbesturen. In de sportparkensie wordt benoemd dat circa 11% van de verenigingen zwaktes op één of meerdere van deze gebieden kent.

4. AFBAKENING BEGRIPPEN GARANTSTELLING EN LENINGEN

Garantstelling: wat is het?

Voor financiering van duurzame investeringen zoals gebouwen, inventarissen en materieel wordt door een externe partij, zoals een sportvereniging, veelal een lening aangetrokken.

De geldgever, meestal een institutionele belegger zoals een bank of pensioenfonds, kan bij het verstrekken van een lening als eis stellen dat een concreet genoemde "derde" partij zich onherroepelijk garant stelt voor tijdige betaling van rente, aflossing en eventueel ook boetes, ingeval van wanbetaling door degene die de lening is aangegaan. In dat geval moet de garant betalen. De geldgever loopt aldus zelf nauwelijks of geen risico. Dat betekent dat dan de rentevergoeding lager kan zijn dan in een situatie zonder garantie, omdat een ontvangstrisico vervalt.

Voor garantstelling bij investeringen door maatschappelijke doelgroepen is de door de geldgever aangewezen derde partij vaak de gemeente of een waarborgfonds.

Daarmee accepteert die garant een risico. Voor gemeenten betekent dit dat zij de risico's moeten beschouwen in hun begroting en jaarrekening; onder meer bij de bepaling van de weerstandsratio. Dat risico moet worden afgewogen tegenover het belang van inhoudelijke beleidsdoelstellingen van de gemeente, die met de financiering van het project gerealiseerd worden. Hoewel met garanties doorgaans vooral een lagere financieringslast voor de lener wordt bereikt zijn er dus ook inhoudelijke afwegingen aan de orde.

Garantstelling binnen de scope van deze nota

Alleen een garantie verbonden aan vastgoed/inventaris op verzoek/eis van beleggende pensioenfondsen, banken, verzekeringsmaatschappijen past binnen de scope van gemeentelijke garantstelling.

Garantstelling buiten de scope van deze nota

Het garanderen van afdekking van een exploitatietekort door de gemeente aan een niet-overheidsorgaan, een zogenaamde garantiesubsidie, valt buiten de scope van deze nota. Dit is geen garantieproduct ten behoeve van institutionele beleggers, maar een zekerheid voor een instelling zelf: indien de instelling zelf te weinig inkomsten heeft, betaalt de gemeente het in de beschikking toegezegde bedrag naar de instelling uit als (extra) subsidie. Dergelijke aanvragen/ voorstellen maken deel uit van (algemeen) subsidiebeleid; met inbegrip van het bepalen van subsidieplafonds.

Geldlening binnen de scope van deze nota

Voor deze nota wordt een geldlening beschouwd als beschikbaarstelling van gemeentelijke financiële middelen aan een derde; tegen vergoeding van minimaal de rente die de gemeente zelf op het beslismoment ook betaalt en met een in de markt gebruikelijke aflossingstermijn.

Geldlening buiten de scope van deze nota

Buiten de scope van deze nota valt een geldlening waarbij wordt overeengekomen:

- geen marktrente te betalen en/of
- achterstelling ten opzichte van andere schuldeisers te verlenen en/of
- om ongebruikelijke aflossingstermijnen te hanteren

Dergelijke geldleningen moeten getoetst worden aan subsidiekaders, met inbegrip van de daarbij behorende budgetten. Dit, om onbedoeld verkapte subsidiëring en/of eventuele beïnvloeding van de marktwerking (ongeoorloofde staatssteun) te voorkomen. Ook is er dan een specifiek raadsbesluit nodig.

Een andere (kleine) uitzondering vormt de groep geldleningen waarbij de gemeente op grond van wetgeving gehouden is/wordt om die te verstrekken. In voorkomend geval moet daarvoor dan een aparte set criteria bestuurlijk vastgesteld worden (in het verleden bijvoorbeeld leenbijstand via SDD).

Omdat de nota betrekking heeft op garanties en leningen, zal hierna – indien niet specifiek nodig – de verzamelterm ‘financiering’ worden gebruikt.

5. KADERS

5.1 Wettelijke kaders

Voor deze nota geldt een aantal belangrijke wettelijke kaders:

1. Een besluit over financiering geldt als een besluit in de zin van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). Dat betekent dat in principe bezwaar en beroep mogelijk zijn.
2. Bij de voorbereiding van een besluit vergaart het bestuursorgaan de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen (Awb).
3. De uitwerking van de garantstelling vindt plaats in één of meer overeenkomsten. Deze valt onder het privaatrecht (Burgerlijk Wetboek)
4. Overheden moeten rekening houden met Europese regelgeving over (ongeoorloofde) staatssteun (EG-verdrag)
5. Een besluit over financiering moet passen binnen de publieke functie van de gemeente (Wet Fido). Dat wil zeggen dat het besluit tot toekenning moet passen binnen en bijdragen aan het gemeentelijk beleid en de publieke taak.
6. De gemeente moet haar financieringen via overzichten inzichtelijk maken en beschouwen in relatie tot het gemeentelijke weerstandsvermogen (BBV)
7. De financiën moeten houdbaar zijn (wet HOF)
8. Het college is bevoegd tot het treffen van conservatoire maatregelen zoals beslaglegging (Gemeentewet)
9. Ondertekening van overeenkomsten: de burgemeester vertegenwoordigt de gemeente (Gemeentewet)
10. De Gemeentewet voorziet in een actieve informatieplicht naar de gemeenteraad en naar het door deze raad kunnen uiten van wensen en bedenkingen

De bevoegdheid tot het aangaan van overeenkomsten ligt primair bij het college; binnen de kaders van de nota. Het college informeert de gemeenteraad altijd na besluitvorming. Bij afwijking van de in deze nota opgenomen beleidskaders biedt het college de raad de mogelijkheid tot het uiten van bedenkingen of een zienswijze.

De essentie uit bovenstaande wettelijke kaders wordt samengevat in 4 criteria:

Algemeen wettelijk criterium 1: Publieke taak staat bij financiering voorop

Een rentevoordeel via garantie ten opzichte van een financiële instelling is inmiddels op grond van Wet Fido onvoldoende reden voor verstrekking van garantie of een lening door de gemeente. De publieke taak die ermee gediend wordt staat voorop en moet voldoende zwaarwegend zijn.

Algemeen wettelijk criterium 2: Toetsen aan eigen financiële mogelijkheden en positie van belang

De gemeente moet haar besluit kunnen motiveren en moet daarbij ook naar haar eigen financiële mogelijkheden en risico's kijken. Dat betekent dat zij op grond van haar financiële positie een aanvraag kan afwijzen, ondanks dat deze voor het overige aan alle daaraan te stellen toetscriteria zou voldoen.

Bij het onverhoopt in zicht komen van die grenzen kan de gemeente besluiten om hogere prioriteit te geven aan toekenning van een andere aanvraag. Er zijn dus bij deze aanvragen relatieve weigeringsgronden (een bepaling in de Awb) denkbaar.

Algemeen wettelijk criterium 3: Marktversturende werking vermijden

Hoewel een non-profit partij een maatschappelijke doelstelling met de financiering zou vervullen, is het niet gezegd dat een private partij dat belang niet eveneens in zou kunnen dienen. In die context moet rekening gehouden worden met het voorkomen van concurrentievervalsing.

De gemeente verstrekt geen financiering aan ondernemingen - behalve in PPS-constructies - , maar anderzijds moet bewaakt worden dat non-profit partijen geen markt gerelateerde activiteiten ontplooiën met gemeentelijke hulp.

Algemeen wettelijk criterium 4: Geen ambtelijke deelname in bestuur garantiepartij

Uit de eis tot zorgvuldige belangenafweging volgt tevens dat participatie van gemeentelijke functionarissen in het bestuur van de aanvrager om eventueel "gemeentelijke vinger aan de pols te houden" niet geoorloofd is. Er is niet voor niets gekozen voor een aparte rechtspersoon.

5.2 Gemeentelijke criteria

Naast de 4 algemene wettelijke criteria die uit wettelijke kaders voortkomen, acht de gemeente de volgende criteria eveneens van belang bij de beoordeling van een aanvraag voor financiering. Deze zijn ten opzichte van de voorgaande nota met uitzondering van criterium 5 en 6 niet gewijzigd of aangevuld.

Gemeentelijk criterium 1: Publiek belang voor gemeente Dordrecht

Het is belangrijk dat voor de gevraagde financiering de publieke taak en het lokale belang van de gemeente Dordrecht kan worden aangetoond.

Daartoe bestaan verschillende mogelijkheden:

1. Indien de aanvrager reeds gebruik maakt van een gemeentelijke subsidie is er een stevige indicatie dat het ook bij garantieverstrekingen of leningen gaat om publiek belang.
2. De aanvraag sluit ontegenzeggelijk aan op een of meerdere door het college of de gemeenteraad van Dordrecht vastgestelde prioriteiten, vastgelegd met een specifiek besluit, kadernota, collegeprogramma of beleidsplan.
3. De investering waarvoor een aanvraag wordt ingediend wordt fysiek in Dordrecht gerealiseerd.
4. De aanvrager dient bij voorkeur als rechtsvorm een stichting of vereniging zonder winstoogmerk te hebben. Het ontbreken van een winstoogmerk kan een indicatie zijn voor publiek belang, maar deze indicatie alleen is niet voldoende om de publieke taak en het lokale belang van de gemeente Dordrecht aan te tonen.

Gemeentelijk criterium 2: weerstandsratio

Iedere aanspraak op een gemeentelijke financiering is van invloed op de beschikbare middelen en/of het risicoprofiel van de gemeente en daarmee op het weerstandsvermogen/de -ratio. De bepaling van de gewenste ratio is een bestuurlijke keuze en is vastgelegd in de Nota Risico's en Weerstandsvermogen (op dit moment 1,0). Een aanvraag moet inpasbaar zijn in het gemeentelijke financiële beleid.

Een verzoek tot garantstelling dient afgewogen wordt tegen de geprognosticeerde weerstandsratio van het lopende begrotingsjaar zoals opgenomen in de Begroting en aanvullend de ingeschatte werkelijke weerstandsratio van het einde van het betreffende jaar van de aanvraag. Dat gebeurt op basis van de laatste informatie over het verloop van de algemene reserves

Hiermee ontstaat een beeld van het effect van de gevraagde garantstelling op de weerstandsratio en of deze nog blijft voldoen aan de afgesproken norm.

Dit tweede gemeentelijke criterium is hiermee specifiek dan het tweede algemene wettelijke criterium.

Gemeentelijk criterium 3: zwaarwegend belang

Ook moet het belang voldoende zwaarwegend zijn. Dat leidt tot de volgende uitsluitingen:

1. Indien door de aanvrager een beroep kan worden gedaan op een voorziening in de vorm van een (nationaal) waarborgfonds zoals Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW), Waarborgfonds voor de Zorg en Waarborgfonds Kinderopvang¹.

¹ Bij het WSW heeft de gemeente echter een verplichte achtervangconstructie voor corporaties met woningen in Dordrecht. Het garantierisico voor gemeenten wordt door WSW nog steeds als uiterst gering gekwalificeerd. Na een

2. Indien door de aanvrager aan de geldgever het recht van hypotheek kan worden gevestigd; ter vermijding van dubbele zekerheden voor de geldgever.
3. Indien het om een commerciële partij gaat. Bij ongeoorloofde staatssteun, het niet in lijn handelen met Europese normen waarbij het handelsverkeer wordt verstoord, is het mogelijk dat de gehele transactie moet worden teruggedraaid. Ter vermijding van discussies over ongeoorloofde staatssteun en de mate van publiek belang wordt deze categorie in principe uitgesloten. In de doelgroepenbeschrijving zijn echter een aantal voorbeelden opgenomen waar mogelijk wél onder voorwaarden tegemoet gekomen kan worden.

Gemeentelijk criterium 4: Problematische betalingservaringen

Er moet sprake zijn van een financiële situatie en vermogenspositie van de belanghebbende instelling waarbij deze, ook in meerjarenperspectief, verantwoord kan functioneren en kan voldoen aan al diens (toekomstige) verplichtingen. Het is daarbij onvoldoende indien alleen naar de korte termijn wordt gekeken. Immers, de verplichtingen zijn langdurig van aard. Indien sprake is van herhaaldelijk problematische betalingservaringen uit het verleden moet het college – bij een honorering van de betreffende aanvraag, de raad in de gelegenheid stellen om zijn wensen en bedenkingen ten aanzien van dit voorgenomen besluit aan het college kenbaar te maken.

Gemeentelijk criterium 5: Lenen aan derden: nee, tenzij

Het ligt niet voor de hand om geld aan derden uit te lenen – bijvoorbeeld in plaats van een garantstelling te verlenen – omdat het vervullen van bancaire taken, zoals het verstrekken van veel kleine leningen, geen publieke taak is. De gemeente is hier bovendien formatief niet op ingericht. Dit verklaart ook waarom diverse lening-producten aan particulieren worden verstrekt via het SVN/ NRF.(zie doelgroepen)

Evenwel beschikt de gemeente de komende jaren nog over substantiële liquide middelen vanwege de verkoop van de aandelen in Eneco; welke als gevolg van verplicht schatkestbankieren niet renderen. Er kan voor substantiële investeringen (> 10 miljoen Euro) en bij "complicerende" leningen ten behoeve van de energietransitie voor specifieke doelgroepen, worden gekozen om wél leningen te verstrekken. Dit zal waarschijnlijk om een overzichtelijk aantal aanvragen gaan. Een lening biedt ten opzichte van een garantie ook iets meer mogelijkheden om invloed uit te oefenen op de financieringsvorm, contractduur, inhoud (aflossingsverplichtingen) en zekerheden (hypotheekrecht) die kunnen worden gesteld. Grotere financieringsvraagstukken vergen doorgaans meer maatwerk.

Voor het merendeel kan met een garantstelling hetzelfde doel (financiering gericht op vastgoed; zonder direct beslag op gemeentelijke middelen) bereikt worden, namelijk dat een derde partij een lening verstrekt aan de instelling, met de zekerheid dat de gemeente als achtervang cq. zekerheid optreedt.

Het verlenen van een geldlening betekent dat de gemeente vaak zelf ook geld zal moeten aantrekken (doorverstreking) zodra de liquiditeitspositie is genormaliseerd (thans bovenmatig als gevolg van de verkoop aandelen van Eneco). Dit heeft direct effect op de gemeentelijke schuldpositie. Om die reden wordt beoogd de nota rechtsgeldigheid te geven voor vier jaar of korter ingeval de gemeentelijke monetaire situatie sterk wijzigt. Zie daartoe het slot van de nota.

Beleidslijn is om alleen in uitzonderlijke gevallen een lening te verstrekken; op basis van een specifiek raads- of collegebesluit. Garantstelling verdient de voorkeur.

Gemeentelijk criterium 6: vastgoed gerelateerd

Bij een gemeentelijke financieringsrol moet er sprake zijn van een relatie met vastgoed, hetzij via aankoop, hetzij ten behoeve van relevante verduurzaming van het vastgoed

aantal schandalen in de sector is er verscherpt toezicht; bovendien moeten de corporaties zelf eerst collectief meebetalen bij een aanspraak, voor zover de eigen reserve bij het WSW ontoereikend zou zijn.

6. DOELGROEPEN

In lijn met de voorgaande nota kiezen we voor een doelgroepenbenadering omdat daarmee duidelijk is welke organisaties in aanmerking kunnen komen voor een garantie of lening.

Amateur sportverenigingen

Algemeen: Het publieke belang voor Dordrecht is hier duidelijk aanwezig, namelijk het voorzien in sportieve behoeften van Dordtse inwoners met behulp van in Dordrecht gevestigde sportaccommodaties op niet-commerciële basis.

Externe leningen zijn voor sportverenigingen in zijn algemeenheid niet aan te trekken vanwege de onmogelijkheid zekerheden aan bijvoorbeeld een bank te verstrekken. De ondergrond van een sportaccommodatie is namelijk in vrijwel alle gevallen van de gemeente en volgens het huidige grondbeleid wordt er geen zelfstandig recht van opstal verleend. Bovendien hebben banken in de huidige markt ook nauwelijks interesse in dergelijke zekerheden, omdat ze zeer specifiek en moeilijk verhandelbaar zijn. Dus is het logisch dat om garantstelling wordt gevraagd.

Voor de sportsector is er een waarborgfonds voor de sport. De gemeenteraad heeft bij de voorgaande nota de wens uitgesproken om gebruik te maken van het waarborgfonds sport. Echter, dit fonds stelt onder andere hypotheekrecht als eis. Daarop kan vanwege het Dordtse grondbeleid bij sportparken geen beroep worden gedaan. Bovendien werkt deze situatie niet ingeval de gemeente de voorkeur uit zou spreken om zelf een lening te verstrekken. Het grondbeleid leidt er ook toe dat het waarborgfonds geen eigen kleine leningen kan verstrekken; zonder gemeentegarantie. Wel kan SWS ingeschakeld worden voor een (betaalde)second opinion, in geval dat door het college gewenst is.

Verenigingsaccommodaties

Een verenigingsaccommodatie bestaat uit een kantine en kleedlokalen plus sanitaire voorzieningen op een gemeentelijk sportcomplex. Qua aantal aanvragen is dit veruit de grootste doelgroep. Het is raadzaam om een limiet te stellen aan het bedrag waarvoor de gemeente maximaal garant staat voor een accommodatie bij een vereniging. Het bedrag voor een financiering wordt gemaximeerd op € 500.000 per vereniging met inbegrip van reeds lopende financieringen en waarbij per geval tevens eventuele gemeentelijke subsidies worden beschouwd. Het garantiebedrag kan daardoor lager uitvallen. De vereniging hoeft in Dordrecht geen grond te kopen. Met dit maximumbedrag moet het mogelijk zijn om een doelmatige accommodatie te kunnen realiseren.

De inventaris van een accommodatie heeft meestal nauwelijks waarde bij executie. Er wordt geen garantie verleend op financiering van inventaris van een sportaccommodatie. De gemeente faciliteert geen 100% financiering; er dienen ook middelen bij de achterliggende vereniging(en) zelf inzetbaar te zijn. Voor bedragen boven € 500.000 dient de vereniging zelf *volledig* zorg te dragen voor beschikbare liquiditeiten; hetzij via sparen, hetzij via bijdragen van derden. Bij een gemeentelijk subsidie worden bij de verstrekking ervan voorwaarden gesteld. Deze kunnen gerelateerd zijn aan de financiering; echter dat is per geval af te wegen.

Achterstallig onderhoud wordt niet gefinancierd met financiering van de gemeente. Groot onderhoud kan uitsluitend worden gefinancierd indien er nog geen afspraak met de gemeente loopt dat een vereniging hier zelf voor reserveert. Voor verduurzaming van bestaand vastgoed wordt verwezen naar de aparte doelgroep.

Beleidslijn: Garantstelling door de gemeente voor verenigingsaccommodaties bij, op gemeentelijke sportcomplexen gevestigde, verenigingen is mogelijk met inbegrip van bovenstaande randvoorwaarden.

Sporthallen

Bij de realisatie van sporthallen is binnen het eerder geldende garantiekader gewerkt met beheerstichtingen, waarbij de feitelijk belanghebbende sportclub zich dan weer als achtervang voor gemeentelijke garantstelling beschikbaar stelde. Voordeel van de uitgevoerde plannen is dat de gemeente nu zelf geen hallen exploiteert. Het financiële risico voor de gemeente is anderzijds bovengemiddeld.

Sporthallen komen in principe in aanmerking voor gemeentelijke financiering, maar **alleen** wanneer aantoonbaar de vraag naar deze extra capaciteit aanwezig is. Hiermee wordt een eventuele garantstelling voor een sporthal afhankelijk gemaakt van de vraag of deze uitbreiding van capaciteit in een behoefte voorziet. Voor verduurzaming van bestaand vastgoed wordt verwezen naar de aparte doelgroep.

Beleidslijn: Garantstelling door de gemeente voor sporthallen bij, op gemeentelijke sportcomplexen gevestigde, verenigingen is mogelijk, maar alleen indien de uitbreiding of vervanging van capaciteit voorziet in een behoefte en er geen sprake is van wegzuigende werking bij andere hallen binnen de gemeente. Hiervoor gelden daarnaast dezelfde randvoorwaarden als bij accommodaties ten aanzien van inventaris en groot- en achterstallig onderhoud. Er moet daarvoor dus zelf gespaard worden door de stichtingen/of direct belanghebbende verenigingen.

Velden

In (vrijwel) alle gevallen is de gemeente eigenaar van de grond. En mede met het oog op het behouden van voldoende sturingsmogelijkheden is het wenselijk het gebruik van sportvelden te reguleren middels verhuur.

Beleidslijn: Voor sportvelden wordt voorgesteld de bestaande beleidslijn te bestendigen dat de gemeente een sportveld met eigen middelen aanlegt en verhuurt aan de betreffende sportvereniging(en). Tennisverenigingen vormden hierop al een uitzondering en dat blijft zo.

Faciliteiten met meerdere functies

In lijn met de concept-sportparkenvisie faciliteren we ook accommodaties die sport, zorg en/of onderwijs combineren, daar waar het om de component sport gaat. De toerekenbaarheid ervan wordt gebaseerd op de verhouding tussen de begrote inkomsten vanuit de onderscheidenlijke activiteiten; welke getoetst moeten worden op hardheid/ realisme.

Culturele instellingen

Voor deze instellingen houdt de gemeente voor de toekomst de mogelijkheden voor garantie open, mits voldaan wordt aan de toetsingscriteria in deze nota. Dat betekent ook dat een concrete aanvraag getoetst moet worden aan het betreffende bestaande culturele beleid ten aanzien van die soort instelling. Indien dat beleid er (nog) niet is, maar honorering van de aanvraag wel wenselijk wordt geacht is een raadsbesluit nodig.

Het aantal culturele instellingen is groot. Indien het om een instelling gaat welke jaarlijks een subsidie van onder de € 50.000 ontvangt vindt de gemeente het publieke belang onvoldoende groot om een overheidsrol *in de vastgoedfinanciering* te rechtvaardigen. Culturele instellingen zonder subsidie of met een subsidie van minder dan € 50.000 komen daarom niet in aanmerking voor financiering.

Veel huidige grote instellingen maken bovendien gebruik van gemeentelijk vastgoed, waarop deze nota niet van toepassing is. De verwachting is derhalve dat het aantal aanvragen tot garantstelling de komende jaren zeer beperkt zal blijven.

Onderwijsinstellingen

Helder is dat hier een publiek en lokaal belang aanwezig is, mits het om een Dordtse locatie gaat. Verschil met de vorige nota is dat er toen geen scholenvastgoed behorende instellingen waren en dat dit inmiddels wel het geval is.

Beleidslijn: Onderwijsinstellingen komen onder gebruikelijke toetsingsvoorwaarden in aanmerking voor financiering door de gemeente; voor zover de instelling zelf het vastgoed beheert én het om Dordtse scholen gaat. Financiering vindt plaats op basis van specifieke contractuele afspraken met de gemeente. Financiering kan zowel lening als garantie betreffen.

Woningeigenaren annex bewoners

De gemeenteraad heeft een aantal specifieke financieringsproducten (via SVN en NRF) van toepassing verklaard voor Dordtse inwoners. Deze betreffen:

- funderingspaalrot
- starters waarbij de eerste drie jaar geen rente en aflossing plaats vindt
- monumenten
- energiezuinig wonen, met een verstrekkingenplafond van in totaal € 1 miljoen.

De financiële toets en uitvoering vindt plaats door SVN/ NRF. Hierin vervult de gemeenteraad verder geen rol. De benodigde financiële middelen zijn door de gemeente aan SVN en NRF verstrekt. Het is wenselijk dat in de volgende raadsperiode deze producten (deels pas kort op de markt beschikbaar) worden geëvalueerd op effectiviteit.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed waarbij geen hypotheekrecht kan worden verstrekt en/of waar andere knelpunten zich voor doen

Onder maatschappelijk vastgoed verstaan wij in de context van deze nota: bestaand eigen vastgoed van in deze nota genoemde doelgroepen die in aanmerking komen voor een lening of garantie.

In de regel kan bij banken financiering worden aangetrokken voor verduurzaming waaronder begrepen isolatie, plaatsing van zonnepanelen, warmtepompen etc. Bijvoorbeeld bij sportverenigingen op sportparken is er echter geen hypotheekrecht mogelijk. Los van dat hiermee verduurzaming mogelijk wordt geblokkeerd missen de verenigingen ook besparingsmogelijkheden.

De gemeente wil, mits de keuzes/ offertes naar oordeel van een door haar te raadplegen energiebesparingsdeskundige logisch zijn, dergelijke initiatieven graag ondersteunen; in beginsel tot een maximum van €250.000 per aanvraag met een maximum van 10 jaar looptijd; met uiteraard financiële toetsing vooraf. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is gekoppeld aan het op dat moment geldende BNG tarief voor de gemeente, met een ondergrens van 0,5%; vooral uit oogpunt van (bescheiden) risicoafdekking.

PPS-constructies

Publiek private samenwerking kan in algemene zin basis zijn om financiering te verlenen. Het doel van de betreffende samenwerking moet daarbij goed worden getoetst aan gemeentelijke beleidsdoelstellingen,

Een voorbeeld hiervan is het realiseren van woningen:

- tegen een huurprijs die vergelijkbaar is en blijft met die van officiële sociale woningbouw én
- waarbij de gemeente contractuele zeggenschap heeft op huisvesting van bepaalde doelgroepen.

In dit soort gevallen is er sprake van een samenwerkingsovereenkomst en mogelijk óók een subsidierelatie, om onrendabele toppen te compenseren. In de regel bouwen echter Trivire en Woonbron woningen in die huurprijsklasse en kunnen deze partijen probleemloos zelf financieren onder garantie van WSW.

De gemeente wil echter de mogelijkheid niet uitsluiten dat ook projectontwikkelaars, al dan niet met een bestaande grondpositie in Dordrecht, met vergelijkbare plannen komen.

De financieringsrisico's moeten naast een juridische toets (op onder andere ongeoorloofde staatssteun) op basis van de financiële toets acceptabel zijn en naar rato verdeeld worden over publieke en private partijen. De hoogte van de rente dient in lijn te zijn met het marktrisico en zal door de gemeente extern getoetst worden.

De gemeente Dordrecht kan en wil niet de enige risicodragers zijn bij een financiering. Het kan zijn dat de gemeente bijv. dan de enige verstrekker is op voorwaarde van verstrekking van solide zekerheden door de marktpartij. Ook kan het niet de bedoeling zijn dat eventuele andere overheden zich aan risico's onttrekken en/ of bijvoorbeeld de lusten van de samenwerking vooral bij de private partners landen.

Bij een voorstel tot garantie aan een PPS-constructie wordt altijd tenminste een wensen- en bedenkingenprocedure voor de raad gevoerd. Bij een lening volgt een raadsbesluit.

Gemeenschappelijke regelingen

Dit is een bijzondere doelgroep omdat het in feite om verlengd lokaal bestuur gaat. Deelnemende gemeenten staat garant voor alle financiering aangetrokken door de gemeenschappelijke regeling. De betreffende deelnemer (dus onder andere Dordrecht) is op grond van de Wet Gemeenschappelijke regelingen altijd mede-risicodragers.

Een gemeenschappelijke regeling mag slechts financieringen afsluiten voor de aan haar toegewezen taken en doelen.

NV HVC

HVC betreft een overheidsgedomineerde onderneming met bijzondere garantieafspraken. De gemeente is deelnemer in GR Gevudo. Deze is op haar beurt aandeelhouder in afvalverwerker NV HVC. Deze onderneming heeft in Dordrecht het alleenrecht voor de inzameling van huishoudelijk afval. Het aandeelhouderschap in HVC is destijds overeengekomen onder gelijktijdige acceptatie van een garantie voor financieringen van HVC (zgn. ballotageovereenkomst, gebaseerd op zgn. type 1 investeringen). De raad heeft daarmee destijds ingestemd.

Deze situatie heeft dus een historische achtergrond. Inmiddels zijn de activiteiten van HVC uitgebreid, onder andere naar energieproductie en -levering en warmte activiteiten. Hier ligt een aandeelhoudersbesluit aan ten grondslag om ook die activiteiten onder de garantie te vatten. Daarbij is een financieel strategisch kader afgesproken die ertoe moet leiden dat de garantiepositie wordt afgebouwd in een pad naar de keuze mogelijkheid voor zelfstandige financiering van HVC in 2027.

Omdat Gevudo geen eigen middelen meer bezit dragen alle deelnemers van deze Gemeenschappelijke regeling feitelijk rechtstreeks risico. De (kleine) kans op een daadwerkelijke aanspraak door een bank is mede afhankelijk van de te hanteren tariefstellingen aan gemeenten, in de hoedanigheid van afnemer/ klant. De gemeente draagt op grond van de gemeenschappelijke regeling het garantierisico pro rata op basis van inwonertallen van de Gevudo-gemeenten.

7. WELKE DOELGROEPEN KOMEN NIET IN AANMERKING

Naast beschrijving van te faciliteren doelgroepen beschrijven we ook welke doelgroepen niet (meer) in aanmerking voor een garantstelling (of lening) komen.

Zorginstellingen

In het verleden zijn hiervoor wél hypothecaire leningen en of garanties afgesloten. Bij notariële doorhaling van het hypotheekrecht moet de gemeente toestemming verlenen, waarbij dan ook de lening wordt afgelost. De zorgmarkt is echter inmiddels volledig gereguleerd. Daarnaast is er voor de sector een waarborgfonds. De gemeente is vaak zelf of via een gemeenschappelijke regeling klant. Denk bijvoorbeeld aan Jeugdzorg en WMO.

De continuïteit van zorgverlening is een maatschappelijk doel; niet de instandhouding van instellingen; die qua taakuitvoering meestal niet uniek zijn.

Beleidslijn: Huidige geaccepteerde risico's zijn een gegeven. Bij verkoop van het huidige bezit onder hypotheek dient de geldnemer haar schuld gelijktijdig af te lossen. (afbouw/ beëindiging van het risico).

Bibliotheekwerk

De gemeente heeft in het verleden in de financiering van bibliotheken in Dordrecht gefaciliteerd. Hoewel hier een publiek belang aanwezig is, zullen eventuele nieuwe aanvragen niet worden gehonoreerd. Immers, inmiddels is het bibliotheekwerk op regionaal niveau georganiseerd en is aldus de exploitatie niet meer alleen lokaal. De exploitatie/instandhouding van bestaande filialen is een subsidievraagstuk.

Beleidslijn: Huidige geaccepteerde risico's zijn een gegeven. Bij eventuele verkoop van het huidige bezit onder hypotheek dient de geldnemer haar schuld gelijktijdig af te lossen (afbouwen).

Commerciële partijen/ startups zonder stevig raakvlak met gemeentelijke doelstellingen

Punt van eerste toetsing van verzoeken zijn het op dat moment geldende collegeprogramma en beleidsnota's; om vast te stellen in hoeverre er raakvlakken zijn met gemeentelijke beleidsdoelstellingen. Indien er geen direct lokaal belang aanwijsbaar is ontstaat bij deze partijen mogelijk een vorm van ongeoorloofde staatssteun. Daarbij zouden de vorderingen in afspraken/ voorwaarden ook moeten worden bewaakt en moet er een terugvorderbaarheid zijn indien de afspraken niet (kunnen) worden nageleefd. Die zekerheid kan meestal niet worden gegeven.

De gemeente sluit het betaalde voetbal in Dordrecht niet op voorhand uit van eventuele gemeentelijke financiering; waarbij echter getoetst moet worden aan Europese regelgeving. Geoorloofde staatsteun is slechts te overwegen is indien voldaan wordt aan Europese voorwaarden inzake staatssteun (verordening 651/2014).² Daarnaast is een toets nodig op de informatie, zoals beschreven in hoofdstuk 8. In werkelijkheid zal het dus lastig worden om steun te mogen verlenen. Dergelijke verzoeken worden altijd ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.

² Een belangrijke Europese voorwaarde is dat de sportinfrastructuur niet uitsluitend door één gebruiker uit de profsport wordt gebruikt. Het daadwerkelijk gebruik van de sportinfrastructuur door andere prof- of amateursporters moet jaarlijks goed zijn voor ten minste 20 % van de tijds capaciteit.

8. TE LEVEREN INFORMATIE & STANDAARD-VOORWAARDEN

Toetsing van een aanvraag dient zo zorgvuldig en uniform mogelijk te gebeuren, om aldus ook willekeur (Awb) zoveel mogelijk uit te sluiten. Verzoeken dienen te worden gericht aan het college van burgemeester en wethouders via het cluster Versterking Bestuur en Organisatie, Postbus 8, 3300 AA Dordrecht.

8.1 Te verstrekken informatie

Bij aanvragen is de volgende informatie benodigd:

- A. het totale (des) investerings- en financieringsplan. Inclusief kostenspecificaties
- B. de jaarrekeningen (bestaande uit verlies en winstrekening/ balans + toelichtingen inclusief verklaring accountant c.q. kascommissie) van de afgelopen 3 jaar, indien de gemeente daar nog niet over beschikt en indien de belanghebbende inmiddels 3 jaar bestaat .
- C. de actuele statuten c.q. conceptstatuten
- D. de tenminste sluitende meerjarige begroting, waarbij voor de komende vier jaar reeds rekening is gehouden met de aan de investering gekoppelde rente en afschrijving en welke voorzien is van een toelichting. In de toelichting worden tenminste de inkomstenramingen onderbouwd, (bijv. bij sportverenigingen: aantal leden maal contributiebedrag, specificatie -inclusief looptijd- van sponsorbijdragen etc.)
- E. de offerte van de geldgever, inclusief de concept-overeenkomst met gemeentelijke garantstelling.
- F. de notulen van de algemene ledenvergadering waaruit blijkt dat deze met de investering, de financiering en de begroting akkoord gaat (indien van toepassing op de rechtspersoon)
- G. naam en telefoonnummer (tijdens kantooruren) van de contactpersoon van belanghebbende
- H. een onderbouwde onderhoudsplanning voor de eerste 10 jaar; opgesteld door onderhoudsdeskundigen.
- I. ingeval van aankoop van een bestaande accommodatie: een taxatierapport, opgesteld door een beëdigd taxateur/ makelaar, welke niet direct of indirect betrokken is in de verwerving en/of financieringstransactie.
- J. een bewijs van inschrijving bij de Kamer van Koophandel

Dit is de basisinformatiebehoefte. Er kunnen aanvullingen kunnen worden opgevraagd. Als globale richtlijn wordt voor de behandelperiode -bij complete informatie- een termijn gehanteerd van ongeveer 2 maanden.

De gemeente behoudt zich het recht voor om de onderhoudsplanning aan derden ter toetsing voor te leggen. Indien dat gebeurt, dan wordt daarover met de aanvrager gecommuniceerd.

8.2 Standaard voorwaarden bij financiering

Het kan zijn dat in een concrete situatie speciale voorwaarden moeten worden geformuleerd. In veel gevallen kan worden volstaan met de volgende voorwaarden:

- 1 De verbonden opstallen en daarin aanwezige inventarissen dienen ten minste te worden verzekerd en verzekerd te blijven tegen de risico's van brand, storm, ontploffing, bliksem, inductie en vliegtuigschade, e.e.a. conform een taxatie volgens BW artikel 7:960.
- 2 Een verbod tot verhuur en/of verpachting zonder schriftelijke toestemming van de borg
- 3 Een eis tot permanent goed onderhoud van opstallen en inventarissen en het jaarlijks geld daarvoor voldoende gaan sparen.
- 4 Verplichting tot jaarlijkse inzending van begroting en jaarrekening naar de gemeente.
- 5 Toestemming van garant vereist bij fusie, wijziging van rechtsvorm of statutenwijziging. De gemeente moet in deze gevallen eerst beoordelen of het risicoprofiel daarmee verslechtert.
- 7 Schriftelijke toestemming van gemeente is vereist voor het aangaan van nieuwe leningen.
- 8 Ingeval van aanspraak op een financiering verbonden aan vastgoed zonder zakelijk recht krijgt de gemeente de volledige beschikking over het vastgoed.³

³ Dit wordt bij nieuwe aanvragen ingeregeld

9. BEVOEGDHEDEN

In dit hoofdstuk worden de ambtelijke - en bestuurlijke verantwoordelijkheden beschreven.

9.1 Ambtelijk adviesproces leningen- en garantievraagstukken

De programmadirecteur of clustermanager is eindverantwoordelijk voor de integraliteit van bestuurlijke advisering. Deze betreft altijd hierbij de stadscontroller of businesscontroller en de P&C adviseur welke deel uit maakt van het treasurycomité. Eventuele verschillen van inzicht over het collegeadvies worden met de gemeentesecretaris besproken.

Bij eventuele leningen en voorstellen tot daadwerkelijke garantieverleningen adviseert het treasurycomité aan het college. Zij gaat na of de kaders van deze nota zijn gehanteerd, de gemeentelijke risico's in het voorstel adequaat zijn gepresenteerd en of de gewenste weerstandsratio voorzienbaar in het geding komt. Bij voorstellen tot afwijzing van een aanvraag adviseert het comité niet aanvullend.

De clustermanager met beleidsterrein Wonen in portefeuille is verantwoordelijk voor de bewaking van de bij SVN ondergebrachte financiële middelen en het aansluitend houden met beoogde beleidsdoelen.

RISICOAFWEGING: Zwaartepunt op afweging vooraf

Het onherroepelijke karakter van met name garantstellingen brengt met zich mee dat vooraf de risico's moeten worden gewogen.

Hoewel met de geldnemer afspraken gemaakt worden over onder meer het leveren van financiële informatie tijdens de looptijd, is effectieve bijsturing of eventuele andere maatregelen in de meeste gevallen moeilijk te realiseren.

Het belangrijkste afweegmoment is het besluitmoment om een garantie of lening te gaan verstrekken. Hierbij wordt getoetst aan de wettelijke én gemeentelijke kaders zoals deze zijn opgenomen in de nota. De in hoofdstuk 8 gevraagde informatie dient om een goede inschatting te maken van het risico dat we aangaan met de financiering.

De risico's moeten inzichtelijk worden en blijven zodat al in een vroeg stadium probleemgevallen kunnen worden gesignaleerd. Daarbij wordt gekeken naar inhoudelijke- en financiële aspecten:

Inhoudelijk

Het gaat hierbij om inzicht op de gang van zaken bij de aanvrager zonder direct naar de cijfers te kijken. Hierbij is aandacht voor:

- informatie over bedrijfsvoering en beleidsontwikkelingen bij de aanvrager;
- de mate van aandacht voor risicobeheersing;
- de mate waarin eerder gestelde verplichtingen naar de gemeente zijn nagekomen;
- ontwikkelingen in het activiteitsniveau van de instelling;
- klachten en negatieve publiciteit in de media;
- algemeen bekende ontwikkelingen en risico's bij soortgelijke instellingen.

Financieel

Hiervoor worden beoordeeld:

- de jaarrekening (eventueel met accountantsverklaring)
- de meerjarige begroting
- tussentijdse rapportages
- andere aanvullend gevraagde informatie

Na het aangaan van de financiering zetten we –binnen de gemeentelijke mogelijkheden- in op risicomanagement en wordt de raad actief geïnformeerd over risicovolle ontwikkelingen tijdens de looptijd.

9.2 Bestuurlijk besluitproces

Met deze nota willen we ook helderheid verschaffen over wie mag besluiten tot het verstrekken van financiering. Indien de aanvraag aan de kaders zoals genoemd in deze nota voldoet beslist het college. Indien de aanvraag op één of meerdere punten van de kaders afwijkt en het college toch positief staat tegenover de aanvraag wordt hieronder gespecificeerd in welke gevallen er sprake is van een collegebesluit met een wensen en bedenkingen procedure en in welke gevallen er sprake moet zijn van een raadsbesluit.

Wanneer besluit het college?

In beginsel beslist het college over privaatrechtelijke aanvragen. Het college informeert de gemeenteraad altijd, via bijvoorbeeld de burap of via een Raadsinformatiebrief. De keuze voor een lening of garantie ligt bij het college; met advies hierover van het treasurycomité.

Het college beslist bij leningen of garanties onder € 500.000 bij de in deze nota beschouwde doelgroepen. Voor die leningen wordt via een verzamelvoorstel de begroting gewijzigd.

Wanneer kan de raad wensen en bedenkingen uiten?

Hieronder wordt verduidelijkt welke situaties de Gemeenteraad in de gelegenheid wordt gesteld om wensen en bedenkingen te uiten. Samengevat uit deze nota is dat het geval wanneer:

- de weerstandsratio door honorering van de aanvraag van financiering mogelijk in het geding komt
- de aanvrager herhaalde problematische betalingsservaringen heeft gehad
- het gaat om een aanvraag waarbij een marktpartij is betrokken

Wanneer besluit de raad?

Een volledig instemmend raadsbesluit is nodig bij de volgende aanvragen:

- Leningen boven € 500.000.
- Financiering van een culturele instelling voor wiens soort instelling geen inhoudelijk gemeentelijk beleid bestaat (p. 11)
- Een betaald voetbal-organisatie eventueel een financieringsaanvraag doet.
- Garantie of lening voor de bouw van een sporthal
- Aanvragen die buiten de kaders van deze nota vallen, waarbij het college de aanvraag toch wil faciliteren

10. MONITOREN VAN RISICO'S NA AANGAAN FINANCIERING

Monitoren van risico's

Na verlening van de garantstelling monitoren we periodiek de aangegane risico's, met de kanttekening dat garantstellingen veelal een onherroepelijk karakter hebben. Instellingen met relatief hoge restschuld hebben daarbij prioriteit voor wat betreft verscherpte aandacht.

In geval van problemen vindt overleg plaats tussen de gemeente en het bestuur van de aanvrager. De gemeentelijke mogelijkheden om in te grijpen dienen tijdens deze overleggen in beeld gebracht te worden.

Bij Gemeenschappelijke regelingen is de bestuurlijke invloedsmogelijkheid groot. Het volgen van de risico's aldaar wordt voor iedere deelnemer van toenemend belang vanwege de oplopende bijdragen. Maar met verwijzing naar de beschrijving van gemeenschappelijke regelingen is het garantierisico aldaar niet zo groot. Eerder zal er in geval van een zich gemanifesteerd risico sprake zijn van een hogere jaarlijkse bijdrageplicht. Vanuit garantierisico hoeft dan niet apart te worden gemonitord.

Dit geldt ook ten aanzien van de zogenaamde WSW-garanties, waar het WSW zelf monitort en de kans op een uiteindelijk aanspraak voor de gemeente zeer klein is.

Financieel afdekken van risico's vanuit het weerstandsvermogen

Om de risico's van verleende garantstellingen op te kunnen nemen in het weerstandsvermogen en de berekening van de weerstandratio te bepalen is het goed om een methode vast te stellen waarmee de omvang van het geconsolideerde risico van garantstellingen kan worden ingeschat. Hiervoor wordt de volgende methode voorgesteld:

- de garanties betreffende de gemeenschappelijke regelingen en de WSW-achtervang worden als (vrijwel) risicoloos gezien,
- de directe garanties (feitelijk de 'lokale, maatschappelijke' garanties aan verenigingen, instellingen e.d. worden als geconsolideerd risico opgenomen in het risicoprofiel,
- als overall risicobedrag-percentages wordt 10% van het garantietotaal exclusief WSW-garanties en garanties t.b.v. Gemeenschappelijke regelingen aangehouden. De kans dat zich een betaalarisico voordoet wordt jaarlijks herzien op basis van de laatste inzichten bij de garanties.

Het risicobedrag en het percentage worden vervolgens verwerkt in het risicobeheersingssysteem Naris. De top risico's vanuit dat systeem worden opgenomen in de risicoparagraaf bij de gemeentelijke begroting en jaarrekening. Deze hoeven dus geen (uitsluitende) betrekking te hebben op financiering.

11. GELDIGHEIDSDUUR NOTA

Deze nota vervangt na vaststelling door de Gemeenteraad de nota met dezelfde titel van 2016. In beginsel heeft deze nota een geldigheidsduur van 4 jaar. Deze termijn wordt na afloop automatisch verlengd, tenzij er redenen zijn om deze nota inhoudelijk aan te passen of indien er voortijdig een einde komt aan huidige overliquiditeit van de gemeente. Deze zal naar verwachting nog een aantal jaar blijven bestaan, en is deels afhankelijk van het uitgaventempo op Agenda Dordt 2030 en het Huis van Stad & Regio.